

O nestăvilită pasiune i-a caracterizat și activitatea de teren. Din studenție și pînă în acea ultimă vară, an de an cîteva luni le închina cercetărilor arheologice. Se apleca cu același interes și neostoită curiozitate asupra unei modeste locuințe sau asupra impozantelor ziduri ale fortificațiilor, asupra inventarului felurit al monumentelor sau a tainelor nedezlegate ale impresiunilor sanctuare dacice. A condus șantiere arheologice care au vizat monumente dacice și romane, iar dintre ele pe primele locuri se cuvin amintite cetățile dacice din munții Orăștiei și capitala Daciei romane; pe altele le-a vizitat sistematic, mînat de aceeași sete de cunoaștere.

Temeinicia, profunzimea și vastitatea cunoștințelor sale, calitățile remarcabile de om de știință s-au afirmat încă de la primele studii și articole publice. Fie că prezentau noutăți de ultimă oră, furnizate de propriile-i cercetări arheologice, fie că zăboveau asupra unor monumente sau evenimente de-acum cunoscute, pretabile însă la nuanțări de interpretare sau chiar la interpretări în întregime noi, zecile sale de studii demonstrează aceeași suplețe și profunzime a gândirii, cunoașterea în detalii a fenomenului istoric și o putere de sinteză întru totul ieșită din comun.

Majoritatea contribuțiilor sale au vizat istoria Daciei preromane, în speță a perioadei statului dac, și istoria Daciei romane. Izvoarele de toate categoriile — arheologice, numismatice, epigrafice, literare — coroborate cu o documentație practic exhaustivă în istoriografia referitoare la problematica cercetată i-au facilitat elaborarea unor lucrări de referință în literatura de specialitate: contribuțiile și noile interpretări privitoare la caracterul statului dac, la particularitățile acestuia, la cronologia regilor daci, la definirea în ansamblu a civilizației dacice ș.a., încununate de magistrala sinteză închinată istoriei Daciei de la Burebista pînă la cucerirea romană.

O problematică nu mai puțin vastă și complexă a abordat și în studierea epocii romane: instituțiile și organizarea provinciei carpato-dunărene, urbanismul, viața culturală și religioasă, continuitatea dacilor sub stăpînirea romană, romanizarea și esența ei.

Toate acestea, ca și altele nementionate acum, demonstrează nu numai vastul cîmp de cercetare investigat atent, pînă în cele mai mici detalii și avut în vedere de Hadrian Daicoviciu, ci mai ales interesul său pentru problematica majoră a istoriei vechi a țării noastre.

A descifrat sensurile profunde ale fenomenului istoric, l-a interpretat pe acesta din urmă cu respectul de-a dreptul pios pentru adevărul istoric și l-a redat în cuvinte meșteșugite. Opera sa în întregime demonstrează pondere și cumpătare, desăvîrșită corectitudine științifică, spirit analitic și sintetic magistrale, încît va rămîne ca un bun de preț în tezaurul istoriografiei românești, iar numele său înscris între cele ale marilor oameni care și-au închinat cu folos viața propășirii ramurii de știință pe care au cultivat-o.

COLEGIUL DE REDACȚIE
„ACTA MVSEI NAPOCENSIS“

IUDITA WINKLER
1925—1985

O lungă și grea suferință a răpit-o dintre noi, la 26 martie 1985, pe Iudita Winkler, renumită cercetătoare a numismaticii antice, colaborator statornic al Muzeului de Istorie din Cluj-Napoca.

S-a născut la Cluj, în 10 ianuarie 1925. Foarte tînără, a trebuit să îndure calvarul deportării (1944—1945), împreună cu cei peste 150.000 de evrei din Transilvania ocupată. A supraviețuit infernului concentrațional nazist și, după Eliberare, și-a continuat studiile tot la Cluj. Aici a absolvit, în 1951, facultatea de istorie.

Numită preparator la Institutul clujean de Istorie și Arheologie, Iudita Winkler îi va rămîne devotată toată viața. Cercetător, apoi cercetător principal în cadrul sectorului de istorie veche, a obținut doctoratul în istorie în 1966 (teza,

intitulată *Circulația monetară în Dacia romană*, a rămas inedită). A continuat, sporadic, să lucreze și după pensionare (1981), luptînd cu boala ce-o măcina. O lucrare amplă a ei despre monedele Transilvaniei medievale (în colaborare) este în prezent sub tipar.

Activitatea științifică a Iuditei Winkler însumează peste 90 de lucrări. Cîteva privesc domeniul arheologiei. Deși a participat la cîteva mari șantiere-scoală (Morești, Grădiștea Muncelului, Orșova, fortificațiile romane din Sălaj etc.), ea a condus mai puține cercetări proprii — și acestea îndeosebi în ultimii ani de activitate. Enumerăm aici contribuțiile sale (unele în colaborare) la cercetarea așezărilor antice de la Aiton și Mediaș, studiarea drumului roman Napoca—Potaissa ori interesantul șantier de la Cicău. A lăsat și un studiu asupra specificului vieții rurale din Dacia romană.

Însă domeniul ei de activitate a fost prin excelență numismatică. A publicat și cîteva descoperiri monetare medievale, a intervenit în studierea circulației monetare a principatului Transilvaniei. Dar Iudita Winkler rămîne în conștiința posterității îndeosebi ca numismat al antichității.

Approape că nu este problemă ridicată de monedele vechi ale spațiului carpato-dunărean în care să nu fi adus contribuții de certă valoare. A cercetat emisiunile monetare ale daco-geților, dreptul lor monetar, circulația monetară în Dacia preromană și concluziile istorice pe care le argumentează. Studiul Iuditei Winkler asupra enigmaticelor monede „Koson“ își păstrează și azi valabilitatea. Pentru epoca romană, remarcăm micromonografiile despre circulația monetară în principalele așezări ale provinciei carpatice, publicarea unor tezaure ori precizările asupra valorii nominalelor antice, precum și elucidarea chestiunii emisiunilor provinciale de la mijlocul secolului III e.n. (monedele „Provincia Dacia“). Mai puțină atenție pare să fi acordat, proporțional, descoperirilor monetare postaureliene. Același domeniu îi aparțin numeroase recenzii, prezentări și note critice, dintre care cîteva au deschis dezbateri deosebit de fructuoase. Și, în aceeași ordine de idei, trebuie să consemnăm contribuțiile la munca migăloasă de determinare a descoperirilor monetare curente, făcute de întregul colectiv clujean ori de colegi din alte instituții.

În acest domeniu, aparent arid, Iudita Winkler s-a impus ca un specialist apreciat. Colaborări numeroase la publicații din țară și chiar din străinătate (îndeosebi periodicele de specialitate din țările Europei centrale), aprecierile elogioase ale specialiștilor de resort, utilizarea largă a lucrărilor sale confirmă deplin valoarea contribuțiilor aduse.

Firește, opera sa comportă și lacune, scăpări, puncte de vedere ulterior infirmate de progresul cercetării. Dar ele rămîn minore în comparație cu cîștigul real, pe multiple planuri, adus de Iudita Winkler în istoriografia românească a antichității noastre.

Ne despărțim cu tristețe de o colegă stimată și unanim regretată, care s-a remarcat întotdeauna prin seriozitate, modestie și exemplară probitate.

RADU ARDEVAN

ION I. RUSSU
1911—1985

La 9 octombrie 1985 s-a stins din viață profesorul Ion Iosif Russu, ilustru colaborator al Muzeului de Istorie din Cluj-Napoca. Moarte fulgerătoare. Avea aproape 74 de ani, și totuși vestea dispariției sale a surprins întreaga lume academică. Fiindcă era în plină activitate, în plină efervescență creatoare, așa cum toți istoricii și arheologii clujești (și nu numai ei) îl cunoșteau de-o viață. Părea etern... Pentru toți specialiștii, „bătrînul I. I.“ era o prezență nelipsită și infundabilă a domeniului, o permanentă și un punct de referință, aproape o instituție. Iar trecerea lui în neființă lasă în urmă un gol dureros, foarte greu de supliniți; căci, aproape singur, marele dispărut ilustra în istoriografia noastră un întreg sector de cunoaștere.